ISSN: 2584-

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੁਦਾਇ ਤੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਯਥਾਰਥ: 'ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ'

ਡਾ.ਅਕਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ
ਐਸੋਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਤੇ ਮੁਖੀ,
ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ
ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ
ਫ਼ਾਰ ਵਿਮੈਨ
ਜਲੰਧਰ।
akalamrit@gmail.com

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ ਸਥਾਪਿਤ ਹਸਤਾਖਰ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ: 'ਬੀ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ',' ਬਾਰਾਂ ਬੂਹੇ',' ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ', 'ਡੱਗੀ', ਵਾਰਤਕ: 'ਟੈਕਸੀਨਾਮਾ' ਉਪਰੰਤ ਉਸਦੇ ਨਾਵਲ 'ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ' ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰਥਕ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਉੱਪਰ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਪਰਵਾਸ ਨੂੰ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਪੂੰਜੀ, ਗਿਆਨ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਲੇਬਰ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਸਾਰਾਂ ਨੇ ਵਰਚੂਅਲ ਸਪੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸਾਂਝੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੇ ਅਮਲ ਨੇ ਹਰ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੁਦਾਇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਤੇ ਕਰਮਭੂਮੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਵਾਸ, ਗਲੋਬਲ ਮੀਡੀਆ ਨੈਟਵਰਕ,ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਵਾਦ ਅਤੇ ਪਾਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਉਤਰ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਰਾਹੀਂ 'ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅੰਤ'[i] ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਜੋਕੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਨਿਗੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵੀ ਧੁੰਦਲਾ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਦਾ ਪੈਗ਼ਾਮ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉੱਥੇ ਇਸਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ

ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਇਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।[ii] ਪਰੰਤੂ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਾਡਲ ਆਰਥਿਕ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਹਿਚਾਣ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ' ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸੰਦ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਦਰੋਹੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਤੀਤ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਸਵਾਰਥ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੀ 'ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ' ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਅਣਦਿਸਦੇ ਪੱਧਰ' ਤੇ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਪਰਵਾਸ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੱਭਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਭੈਣ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ; ਗੁਰਸੀਰ ਤੇ ਬਲਵੀਰ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਦੁੱਖ ਦਾ ਸਬੱਬ ਘੱਟ ਤੇ ਸਸਕਾਰ ਉੱਪਰ ਪਹੁੰਚਣ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਵੀਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਵਧੇਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।[iii] ਦੋਵੇਂ ਸਕੇ ਭਰਾ ਇਕ- ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਤੁਰੰਤ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਪੱਛਮ ਦੇ ਤਲਿਸਮ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ, ਸੁਆਰਥੀ ਤੇ ਅਮਾਨਵੀ ਚਰਿਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦਿਆਂ; ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਸਨਮੁੱਖ ਕੁੱਝ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਚੌਦਾਂ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਜਿਤ ਨਾਵਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿੱਚ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਇਕ ਧਿਰ ਉਹਨਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਧਰਤੀ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਉਪਰੰਤ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਲਈ ਜੱਦੋ- ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੇ, ਸ਼ੋਸ਼ਿਤ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਉਹ ਧਿਰ ਹੈ ਜੋ ਐਲ ਐਮ ਆਈ ਏ(LMIA),ਓਪਨ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ, ਜੌਬ ਲੈਟਰ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੁਦਾਇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਮਾਲਕ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸ਼ਖਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਲੋਕ-ਹਿੱਤਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਦਾਅਵੇ ਤਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਇਹ ਜਮਾਤੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਰੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਤਰ ਇਕ ਹੀ ਸਮੁਦਾਇ ਨਾਲ ਤਾਅਲੁਕ

ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖੋ- ਵੱਖਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇੰਝ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਜਿੱਥੇ ਐਥਨਿਕ ਸਾਂਝ ਵਿੱਚ ਦੁਫੇੜ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਜਮਾਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਮਾਨਵੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵੀ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ।ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸ਼ਮਿੰਦਰ, ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਚਿੱਟੀ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਮਾਲਕ, ਟਾਊਨ ਹਾਊਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮੱਖਣ ਆਦਿ ਸਭ ਆਪਣੇ ਇਹਨਾਂ ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਆਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਐਲ ਐਮ ਆਈ ਏ(LMIA)ਵੇਚਣ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉੱਪਰ ਕੇਵਲ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦਾ ਖਰਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਜੌਬ ਦੀ ਝੂਠੀ ਐਡਵਰਟਾਈਜਮੈਂਟ ਦੇ ਕੇ ਲੁੱਟ- ਖਸੁੱਟ ਕਰਦੇ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਦੀ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣਕਾਰੀ ਵਤੀਰਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਤਾਦ ਨੂੰ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਲ ਐਮ ਆਈ ਏ ਦਿੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਗੁਰਸੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਵਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਟਾਲ ਮਟੋਲ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ, ਨਵਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਸੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਵਹੇਲਣਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ, ਘੈਂਟ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਤੇ ਸਿਰੇ ਸੱਟ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਮੀ ਪਾਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਆਏ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਰਨਵੀਰ, ਮਨਦੀਪ, ਸੁਰਜੀਤ ਵੀ ਇਸ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਕਿਸੇ ਸਟੈਂਡਰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਘੱਟ ਪੈਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੋਡ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਰਟ ਕੱਟ ਰਾਹੀਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਨਾਵਲਕਾਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਟਮ ਡਾਇਆਸਪੋਰਾ(Victim Diaspora)ਵਜੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਪਰਦਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਕਈ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਮੇਂ ਇਸਦੀ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਜੀਓ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਪਸਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਗਹਿਰੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾ ਪਾਉਂਦੇ। ਨਤੀਜਾ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ

ਸਮੱਸਿਆਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕਪਾਸੜ, ਉਲਾਰ, ਉਪਭਾਵਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਅਪਣਾਉਂਦਿਆਂ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਨਸਲੀ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਨਸਲਵਾਦ/ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਉੱਤਮਤਾ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਨਸਲਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਵਿਹਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ/ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹੰਢਾਅ ਚੁੱਕੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ/ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ / ਏਸ਼ੀਅਨ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ/ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਖੌਤੀ ਉੱਚ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਨਿਮਨ ਜਾਤਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ/ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰਿਆਂ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਆਏ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।[iv] ਪਰੰਤੂ ਇਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਸਲਵਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਵਰਤਾਰਾ ਸੈਲਫ ਹੇਟ(Self Hate) ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਇਕ ਹੀ ਸਮੁਦਾਇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ/ ਐਥਨਿਕ ਸਮੂਹ ਦੇ ਆਪਸੀ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸੈਲਫ ਹੇਟ ਦੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿਧੁਨੀਆਂ ਕੁੱਝ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਆ ਚੈਨਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁੱਝ ਨਵੇਂ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ' ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਵੇਂ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ/ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਨੈਗੇਟਿਵ ਸਟੀਰੀਓਟਾਈਪ ਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ' ਤੇ ਨਾਂਹ- ਪੱਖੀ ਬਿੰਬ ਉਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਾਵਲਕਾਰ ਸੈਲਫ ਹੇਲਟ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਖ਼ੁਦ ਇਹਨਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ/ ਹਿਰਸ/ ਸਵਾਰਥ/ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੰਝ ਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਵੱਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਮੂਹਿਕ ਨਾਂਹ- ਪੱਖੀ ਬਿੰਬ ਨਹੀਂ ਉਸਾਰਦਾ।ਜਿਸਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪਾਤਰ ਹਰਵੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਹੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਲਾਲੀ/ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਰੂਪ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕਿਰਤ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਮੁੱਖ ਤੌਰ' ਤੇ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਰਥਿਕਤਾ' ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਤੇ ਕੁੱਝ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਣਾਂ ਹਿੱਤ ਸ਼ਰਣਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੀਸਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਉੱਤਮ ਉਦਾਹਰਣ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿਦਮਾਨ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲੋੜਾਂ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਐਲ ਐਮ ਆਈ ਏ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧੰਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਅਵਗਤ ਹੋਵੇ; ਨਾਵਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਾਤਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ/ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੂਪਹੋਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਇਕੋਨਮੀ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣਾ ਦਰਅਸਲ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਨਵੇਂ ਆ ਰਹੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ/ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣਕਾਰੀ/ਦਮਨਕਾਰੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਯਥਾਰਥਮੁੱਖ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਵਾਉਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਟੂਡੈਂਟ ਲੜਕੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਧਰਤੀ' ਤੇ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ, ਆਜ਼ਾਦ, ਮਿਹਨਤੀ, ਬੇਬਾਕ, ਆਪਣੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਖੁਦ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣ, ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੇਖਕ, ਪਾਤਰ ਜੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿੱਚ ਕਰਨਵੀਰ ਦੁਆਰਾ ਫੇਸਬੁੱਕ ਜ਼ਰੀਏ ਪੰਜਾਬੀ ਸਟੂਡੈਂਟ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਢੂੰਡ-ਭਾਲ ਤਾਂ ਜੋ ਓਪਨ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾ

ਸਕੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਜੀਤੀ ਨਾਲ ਘਨਿਸ਼ਠ ਸਾਂਝ ਆਦਿ ਜਿੱਥੇ ਡਿਜੀਟਲ ਮੀਡੀਆ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਉਸਰ ਰਹੀਆਂ ਸਮੀਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਡਿਜੀਟਲ ਡਾਇਸਪੋਰਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵੱਲ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੁਦਾਇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਤਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਕਿਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।' ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ' ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰਨਵੀਰ ਦੀ ਬੇਧਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਸਤੀਕ੍ਰਿਤ(Colonized) ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ(others) ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਪੁਨਰ-ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ' ਤੇ ਟਰੱਕਿੰਗ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰੀ ਟ੍ਰੈਪ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ, ਵਿੰਡ ਸ਼ੀਲਡ ਨੇ ਚਿਪ ਨੇ ਕ੍ਰੈਕ, ਸਾਈਡ ਮਿਰਰ ਨੇ ਕ੍ਰੈਕ ਨੇ ਡੈਮੇਜ, ਵਾਈਪਰ ਵਰਕਿੰਗ ਪ੍ਰੋਪਰਲੀ, ਟਾਇਰ ਥ੍ਰੈੱਡ ਗੁੱਡ, ਕਪਲਿੰਗ ਅਨਕਪਲਿੰਗ, ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਲੈਂਡਿੰਗ ਗੇਅਰ, ਗਲਾਈਡਰ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਭੰਡਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ ਕੋਲ ਪਰਵਾਸੀ ਜੀਵਨ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਨਵੀਨ ਤੇ ਗਹਿਰੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਯਥਾਰਥਮੁਖ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਗਤ ਪਾਸਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪਾਸਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਨਾਵਲ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਕਾਰੀ, ਰੋਚਿਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾਈ ਕੁਸ਼ਲਤਾ, ਸੰਵਾਦ, ਨਾਟਕੀਅਤਾ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਆਦਿ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬੀਨਤਾ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਰਫ਼, ਸੜਕਾਂ, ਹਨੇਰਾ ਆਦਿ ਮੈਟਾਫਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਉਹ ਪੀ ਆਰ(PR) ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੀਆਂ ਕਠਿਨ ਹਾਲਤਾਂ/ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ/ ਸੰਕਟਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਹ ਨਾਵਲ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ, ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ[v] ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮੁਖਧਾਰਾ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ/ ਵਿਦਵਾਨਾਂ[vi] ਵੱਲੋਂ ਵੀ

ਪ੍ਰਵਾਨਿਆ/ਸਲਾਹਿਆ[vii] ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਲੂਪ ਹੋਲ ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੁਦਾਇ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ/ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਨਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਨਕਾਬ ਕੁਸ਼ਾਈ ਕਰਦਾ ਇਹ ਨਾਵਲ ਦਾਅਵਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰੰਤੂ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦਾ ਸੂਚਕ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਲ ਐਮ ਆਈ ਏ ਸਬੰਧੀ ਸਖਤ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ,ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਵਾਲੇ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ

---

[i] Fukuyama,Francis,The End of History and the Last Man,The Free Press,New York,1992,pp 3-18.

[ii] Friedman,Thomas L.,The world is Flat: A Brief History of the Twenty First century, Farrar Strauss and Giroux,New York,2005,pp.39-55.

[iii] ਸੇਖਾ,ਹਰਪ੍ਰੀਤ,ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ,ਗਰੇਸ਼ੀਅਸ ਬੁੱਕਸ,ਪਟਿਆਲਾ,ਪੰਨਾ 11.

[iv] ਕੌਰ,ਅਕਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ,ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ: ਪਰਵਾਸੀ ਸਭਿਆਚਾਰ,ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ,2006,ਪੰਨੇ 238-239.

[v] Sekha,Harpreet,Frosty Lanes(Translated by Akal Amrit Kaur and Inderpal Kaur),Rethink Books,Khanna,2025.

[vi] Smith,Charlie,"with Frosty Lanes,Harpreet Sekha writes the Canadian equivalent of Upton Sinclair's The Jungle,Pancouver.ca,September 15,2025 https://pancouver.ca/with-frosty-lanes-harpreet-sekha-writes-the-canadian-equivalent-of-upton-sinclairs-the-jungle/ .

[vii] Verzuh,Ron,"The Permanent Residence Blues",The British Columbia Review,August 8,2025 https://thebcreview.ca/2025/08/08/2626-verzuh-sekha/